

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za izozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oblepanju n. pr. (Maja 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo praviloma, da se vam ne ustavi list.

KORUPCIJA V MEŠČANSKIH POLITIČNIH KROGIH.

Veleporota v Chicagu je v svojem poročilu na kriminalnega sodnika Kavanagha obtožila političarje starih strank, da pomagajo zločincem iz zadrege, da jih ne doseže roka pravice.

Marsikdo misli, da je to nekaj novega, senzacionalnega. Ne, to ni nič novega, in če bi javnost vedela za vsakega zločince, ki je prost in se ne nahaja za jetniškim omrežjem, bi ljudje kmalu pronašli, da se ima veliko kriminalcev zahvaliti za svojo prostost vplivu mogočnih političarjev, ki zlorablajo svojo moč, da so taki ljudje prosti, ki bi morali sedeti v kaznilnici.

Kjer so razmere take, se seveda ne smemo čuditi, če se število hudodelcev množi, mesto znižuje. Naši reformatorji, ki se trudijo, da poboljšajo hudodelce, bi mogoče dosegli veliko večje uspehe, če bi skrbeli, da pridejo v poboljševalnice in prisilne delavnice taki meščanski političarji, ki zlorabljajo svoj vpliv v prid notoričnim hudodelcem. Hudodelci vedo, če jih zasačijo pri zločinu, da se jim ne zgodi nič hudega, ker imajo mogočne prijatelje med vplivnimi političarji, katerih beseda nekaj zaleže. Taki hudodelci se čutijo varne in se prav nič ne bojijo, če so vsaki dan prijeti, ker se nahajajo pod varstvom mogočnega in mero-dajnega meščanskega političarja.

Kadar nastanejo take razmere, niso več v nevarnosti hudodelci, da prejmejo zasluženo kaznen za svoje grehe, ampak ogroženi so uradniki, ki vestno spolnujejo svoje dolžnosti, da izgube svojo službo, ker primejo tudi take zločince, ki se senčijo v milosti nekaterih političarjev starih strank. In če vidijo uradniki, da so njih službe v nevarnosti, ker jih preveč vestno izvršujejo, tedaj popuste logično v svoji vestnosti, ker se bojijo, da bodo postavljeni na cesto. Tako nastaja splošna moralna propalost.

In če v občini nastanejo take razmere, je to dokaz, da je treba s tistimi ravno tako ravnati, ki zlorablajo svojo politično moč v interesu zločincev kot s hudodelci.

Nekega dne bo ljudstvo v občini prišlo do tega prepričanja, ker so bodo hudodelstva tako množila, da bo terorizem zločincev postal neznošen. Kadar pride to spoznanje, smemo šele upati, da ne bodo v politiki igrali več vloge ljudje, ki imajo tesne prijateljske stike s hudodelci.

Čim preje to spoznanje, toliko boljše za občino, ker ne bodo v nji več odločali ljudje, ki sodijo v jetnišnico.

Oslowska filozofija. — "Govorite, da naj se odpravi revščina," je rekal neki mož, ki je imel v svojem življenju majhen finančen uspeh. Kadar se govori v tej deželi o finančnih uspehih, pomenijo te besede neizmerno bogastvo. "Bil sem reven deček in sem vesel, da sem bil siromak. Kajti nikdar bi ne postal, kar sem danes, če bi ne bil nekoč reven deček. Odločil sem se, da si nekaj pridobim. Naučil sem se hitro delati, kar bi se ne naučil nikdar, ako bi ne ogrožal glad."

Torej vsakdo se naj rodi kot siromak in zanesljivo postane milijonar. Take oslarije vbijajo otrokom v njih možgane, ko jih uče varčevati.

Taka bedasta filozofija je podobna izreku Dorr E. Felta, ki pravi v nekem letaku, če bi otroci ne delali nikdar v tovarnah, bi ne bili blagoslovljeni s takim ženijem, kot je Benjamin Franklin.

Mogoče so take filozofske zmedarije dobre za male trgovce, ki sanjajo, da postanejo nekega dne veletrgovci, za delavce niso.

Veletrgovci sanjajo še o večjem bogastvu in imajo prav široko vest. Mali trgovec ima včasih tanko vest, ker je preboječ, da podvzame veliko finančno akcijo. Vseled tega ne razume plutokratskega in delavskega gibanja in se silno raztogoti, če sliši, da delavci zahtevajo svoje pravice.

Novo Alzacije-Lorene. — Mirokovači v Parizu so odpravili eno Alzacije-Loreno, toda ustvarili so nove. Vbodoče bo svet imel korejsko Alzacijo, kitajsko Alzacijo v Santungu, slovensko Alzacijo na Primorskem, nemško Alzacijo v Saaru in vzhodni ter zapadni Prusiji, albansko Alzacijo v Epirju, bolgarsko Alzacijo v Macedoniji in nekoliko ogrskih in ruskih Alzacij. Svet bo imel najmanj deset Alzacij in to pomeni, da bo prejalšesjet deset novih vojn.

DOPISI.

VAŽNO ZA DOPIŠNIKE.

Prva seja izvrševalnega odbora S. N. P. J. je sklenila, da dopisi ne smejo presegati ene kolone. Uredništvo nima pravico prelomiti tega zaključka.

Dopisniki, ki ne morejo obdelati predmeta v eni koloni, naj dopis razdele v poglavja, ki jih naj označijo s rimskimi številkami. Na pr. I., II. in III. Tako zaznamovani dopisi pojdejo zaporedoma po poglavjih v list.

Grass Valley, Cal. — Poslovil sem se od mrzle in snežene Montane, od prijateljev in znancev ter se napolil v solčno Kalifornijo. Sneg je padal, kot da bi imel od kosa, ko sem zapuščal prijatelje in znance, in prejšnji dan je pihala mrzla burja, da človek ni upal iti izpod strehe, akoravno je bil 3. maja in ne sredi decembra ali januarja.

Na kolodvoru sem še enkrat stisnil desnico prijateljem, kateri so me prišli čakati, ter vstopil na vlak, kateri me je vzel s sabo proti jugu.

Ko je vlak hitel po zasneženi poljani proti Billingsu, sem še vedno oziral nazaj proti mojemu prejšnjemu bivališču, kjer sem preživel nekoliko let v družbi svojih prijateljev, ter si obujal spomine na nekatere srečne ure. Težki oblaki so viseli nad celo pokrajino in dozdevalo se mi je, kot da bi bil eel ta kraj zaklet. Nobe-nega življenja, sama puščava, nad katero so se valili gosti in sivi oblaki, iz katerih je padal sneg.

Vlak je drvil dalje in dalje. Kmalo sem izgubil iz vidika Red Lodge in okolice in čim bolj smo bili oddaljeni od Red Lodge tem prijaznejša je postajala okolica in tudi vreme. Tu in tam so se prikazovali solnički žarki, kateri se prikrajšili izza oblakov. Kmalo je solnce obsevalo celo pokrajino. Kaka razlika! Malo prej vva pokrajina zavita v snežene oblake in tukaj pa krasno vreme.

Toda, ko smo se pričeli približavati Butte, Mont., je zopet pričelo snežiti kot za stavo.

Vozili smo se dalje in dalje proti jugu. Kmalo so se pričeli prikazovati prvi znaki sponlad. Od Poatelle dalje proti jugu sem že opazil lepo zeleno okolico in otroke, kateri so se igrali na prostem. Kaka razlika! V Montani sneg in mrzli severni vetrovi, tukaj pa že spomlad in gorko, da se lahko otroci igrajo na prostem. Tam pada sneg, tukaj pa poškila solnce svoje blagodejne žarke na zemljo.

Pri Salt Lake Cityju sem se čudil velikanskemu železniškemu mostu čez jezero "Salt Lake", kateri je dolg okrog 40 milj. Gledal sem skozi okno ter poslušal šumenje valov. V tem me je premagal spanec. Sanjal sem o lepi zeleni Kaliforniji, kako sem obiral črešnje ter jih podajal otrokom.

Prebudil me je železniški strežnik, ki je s svojim močnim glasom vabil potnike k zajtrku. Zaspalo sem se oziral okrog in opazoval sopotnike, ki so bili istokot zaspali kot jaz. Ozrl sem se skozi okno misleč da se nahajamo že v Kaliforniji, ker sem ravno prej sanjal, da zobjem sladke črešnje. Toda opazil sem samo divji pelin in peščeno ravnino. Vprašal sem sprevednika, po kateri državi se vozimo, ker je vse tako želostno. "Nevada", mi odgovori. Vlak je drvil cel dan po tej pustinja, kjer nisem opazil drugega kot samo pelin in pesek. Le tu in tam je samevala kaka lesena koliba, katera je predstavljala postajo.

Vlak je drvil dalje in dalje. Premagal me je spanec.

Ob dveh zjutraj me je prebudil sprevednik ter mi rekel, da sem že na določenem cilju. Stopil sem iz vlaka ter se pričel ogledovati naokrog. Opazil nisem veliko, ker je bila temna noč. Napotil sem se takoj v bližnji hotel, kjer sem dobil prenočišče.

Ko se zjutraj prebudim, sem takoj pogledal skozi okno, ako se v resnici nahajam v Kaliforniji. Vsa okolica lepo zelena, solnce jasno poškila svoje žarke na vso okolico, katera je v najlepšem svetlu. Čutil sem se ves preroben. Dolgo časa sem ogledoval to krasoto. V Montani sneg in mrzli severni vetrovi, tukaj najlepša spomlad.

Delavske razmere v Kaliforniji so tudi slabe in povsod se opazi velika brezposelnost in delavske plače nizke.

Toda kar se pa tiče države Kalifornije, je pa pravi raj. Vse v svetlu in zelenju. Krasni vinogradi se razprostirajo vsenaokrog in krasni vrtovi. Otroci se veselo igrajo po livadah, misleč, da so svobodni. Ko ogledujem te brezskrbne malenčke, se mi vzbujajo spomin, ko sem še sam veselo skakal po domačih livadah ter se igral. Kako svobodni smo bili takrat! In danes? Svoboda je za nas zaprta in spi trdno spanje. Ali se bo kda jprebudila tudi za nas uboge trpine? Da, bo se. In prebuditi jo, smo mi poklicani, da lavci. Ako se mi ne bomo potrudili, jo ne bomo nikdar dosegli.

John Grebene.

Newcomer, Pa. — V tukajšnji naselbini v premogokopu št. 2. Veimont Coal Co." se je pripetilo devetega maja zjutraj okrog desete ure nesreča, katera je zahtevala življenje rojaka in člana društva "Kanarček", št. 148 SNPJ brata John Veličević. Odtrgala se je plast kamena in pre-moga ter ga pokopala pod seboj. Bil je na mestu mrtev. V Ameriki je bival 15 let in tukaj zapušču soprogo in tri otroke, Josipa, Johna in Alojza ter brata Johna in bratrance Alojz Durnika. V starem kraju pa očeta in več sorodnikov. Pogreb se je vršil 11. maja na katoliško pokopališče, katerega se je udeležila velika množica ljudi in društvo "Kanarček", št. 148 SNPJ.

Pokojni je bil zvest in agilen član omenjenega društva, k kateremu je spadal osem let. Društvo ga bo zelo pogrešalo.

Tem potom se najlepše zahvaljujem vsem udeležencem pogreba. Ostalim pokojnika pa moje najsrčneje sožalje. Lahka ti hodi zemlja, dragi rojak in brat.

Martin Zašek, taj.

Zakaj je prišla revolucija v Evropi?

Piše Paul Wallace Hanna.

Revolucija je zadnje pribežališče navadnega človeka. Kadar ljudje izgubi zadnjo drobtinico zadovoljnosti in upanja, ki ga je držalo stoletja nepremaknjena pred altarjem zakona, tedaj ostane samo še revolucija.

Kaj je goreč z Evropo, domovino belopoltna rase in sedežem znanosti, umetnosti in industrije, da njeni narodi drug za drugim zapuščajo stari tempel družabnega reda in se pridružujejo novim križarjem, ki hočejo podreti, kar je starega in sezidati novo? Ali naj verjamemo podivjenemu žurnalizmu, ki trdi, da je ruski sanjač ali pruski intrigant začaral človeštvo? In vsled te navne trditve hočemo konspirirati nove armade in zliti nove topove, da pokončamo nove krivoverce?

O zadnjem se mnogo govori s posebno naslado v krogih ljudi, ki zajemljejo svojo modrost iz skladišč starega državništva in prav nič jih ne moti misel, da imajo še zmiraj oblast odločati in doseči vse, kar hočejo. Povdariti je treba, da to govorenje in mišljenje prevladuje bolj v Ameriki kot v Evropi že od zadnjega januarja; pričakovati pa je, da se enkrat sredi leta iztezni tudi Amerika.

Iz vseh dogodkov je hitro razvidno, da naj poskušajo razni principi in politični magnetje še tako kovati dinastičen ali nacionalističen kapital iz socialne revolucije, fakt je, da revolucija sama na sebi je vstaja ljudskih mas, ki nimajo v sedanji proces družabnega reda nobenega zaupanja več in ki so se odločile uvesti nov proces, ki pride pod popolno kontrolo ljudstva samega.

Človek, ki pride iz Evrope, se smeje vprašanju: Zakaj so ljudje izgubili zaupanje?

Odgovor na to smešno vprašanje je lahak: Ljudje niso izgubili zaupanja toliko časa, dokler niso izgubili vse drugo.

"Vse drugo" pomeni, da so izgubili sorodnike, prijatelje, sosedje in lastne roke, noge in oči na bojišču, izgubili so zaslužek, oblake, streho in končno živež, kateri je bil namenoma zabranjen milijonom ljudem prvih šest mesecev "miru."

Odpuščeni vojaki, ki nosijo medalje na prsih, so beračilli za vinarje na ulicah Pariza takoj prvi mesec, ko je bilo podpisano premirje z Nemčijo. Tem vojakom ni ostalo drugega kakor upanje, da se jih usmilijo saj še tuje, toda še to upanje se polagoma iz-

gublja. Na Dunaju je bilo v zadnjem decembru rojenih 70 mrtvih otrok izmed vsakih sto porodov zaradi tega, ker so matere stradale. V Angliji so sprejeli načrt za rekrutiranje 900.000 prostovoljcev samo zato, ker upajo, da bodo šli odpuščeni vojaki, ki zastonj iščejo dela, rajši nazaj v armado, kakor pa da bi stradali.

Za temi razmerami morajo biti gotovi globoki in trdovratni razlogi. Pametni vladarji ne bodo nikdar dopustili, da bi se njihovi podaniki pogreznili tako globoko v močvirje trpljenja, da bi bili prisiljeni rebelirati; ravno nasprotno: idejal modernega vladarja je država, v kateri je vsakdo zaposlen s proizvajanjem bogastva, ljudstvo pa navadno mrzlično sodeluje pri vresničenju tega idejala vsled potrebe za lastno eksistenco, dokler so sredstva sodelovanja na razpolago.

Ko je premirje v zadnjem novembru končalo največjo vojno, so bili gospodarji in mase v Evropi še vedno več ali manj edini v tem, da je treba producirati čim več blaga, dobiti čimveč profita in izvojevati čim večje plače. Res je, da so gotovi voditelji in gotove stranke že med vojno delale priprave za revolucijo, kakor so gotovi političarji in podjetniki z veseljem pričakovali industrialno depresijo, ki bi imela vreči arogantne delavce v bedo in jih prisiliti, da se odpovejo krajevno delavniku in povišani mezd, katero je bila prinesla vojna. Ali nobena teh ekstremnih strank ni kriva, da je bila industrija po končani vojni naenkrat paralizirana in da so ljudske mase izgubile vse zaupanje ter se pričele zgrinjati pod rdečo zastavo socialne revolucije.

To je naredila vojna!

Vojna je uničila industrije. Uničila jih je zato, ker so bile topot prvič v zgodovini človeštva konspirirane v militaristično službo. Kakor so bile prisiljene tudi tovarne, železnice, rudniki, ladje itd. Vse je služilo vojni. V prejšnjih vojnah ni bilo tega.

Stara angleška rečenica "Business as usual" (kupčija kot po navadi) je slonela na stari vrv, da sta vojna in kupčija dve reči, ki se lahko ločita in opravljata službo vsaka zase. Danes pa vidimo, da tega ni več. Vojna in industrija s kupčijo vred sta ena reč, ki je tako neločljiva — da je premirje, ki je ustavilo vojskovanje, ustavilo obenem tudi industrijo.

In ko je delo v industrijah prenehalo, je izpuhtelo tudi zaupanje ljudstva. Zaupanje ljudstva! Kot orjak, kot velikanski stolp, ki se mogoče dviga v zrak, je bilo zaupanje! Štiri leta vojne ga niso niti omajala — toda šest mesecev miru ga je ubilo popolnoma.

Lahko je zasledovati nit socialnega razpada stare Evrope. Rusija je imela manj moderne industrije, kakor katera druga država, ki je stopila v vojno leta 1914. In Rusija je padla prva. Res je, da so bile v njenem organizmu razne revolucionarne sile, ali tudi ti faktorji so imeli svoje korenine v stoletnem neuspehu, da bi se mogli neizmerni ruski poljedelski zakladi meriti z domačo industrijo. Človeška Rusija je bila leta 1914 fevdalna aristokracija na vrhu in polfevdalno kmetstvo na dnu. Relativno Rusija ni imela takozvanega srednjega ali buržoaznega (meščanskega) razreda, kajti ta razred se rodi in diha le tam, kjer se pojavi dim in prah modernih industrij v dobi modernih strojev, toda te dobe ni bilo v Rusiji pred vojno.

Kar je Rusija imela strojne industrije, jo je hitro konspirirala v militaristično službo, kajti zavedala se je krutega dejstva, da v tej epohalni dobi tudi zadnji carjev muzik ne more nadomestiti modernega kanona, modernih strojnih pušk, granat, strupenega plina, eroplanov, in drugih modernih mehaničnih naprav za ubijanje, katere mora država imeti in posvetiti proizvajanju teh stvari vse svoje zemlje in ves svoj material, ako neče biti hitro poražena. Rusija je napela vse, kar je imela, toliko se je dve leti, toda po dveh letih je ostala izčrpana mehanično. Vojakov je imela dovolj; car bi bil lahko spravil na bojišče še milijone mož — toda ni bilo več topov, ni bilo modernih morilnih naprav, ker ni bilo dovolj potrebnih industrij, zavezniki pa tudi niso mogli z vsem za-ložiti velikanske ruske armade.

Ko je Rusija tik pred prvo revolucijo omagal industrijalno, ni bila več sposobna za vojno, tem-

več ni mogla več zadostiti niti potrebam svojega civilnega prebivalstva. Car je takrat mislil na separadni mir, toda mase ljudstva so ga prehiteli in tedaj je zagnel nad Ruskem klic: "Mir, kruh in zemlja!" Ljudstvo je vrгло carja in njegovo vlado oh tla, za ojnimi so prišli drugi, ki so hoteli pod pritiskom entente nadaljevati vojno, čeprav je bila armada absolutno nesposobna za boj, toda ljudstvo je vrгло tudi njih; dokler ni končno pričelo z revolucionarnim eksperimentom, ki je od tistega časa postal nevartnost vsem "rednim" vladam v Evropi, daskravno se je proti temu eksperimentu dvignil svet, da ga zdrobi.

Italija je naprednejša industrijalno in zato je vzdržala breme vojne nekoliko več časa, ampak bila je na robu padca že eno leto pred premirjem in padla bi bila, da je niso držali pokoncu kakor kruljavega človeka njeni zavezniki. Ako bi bila Italija izolirana, kakor je Rusija, in če bi ne bila imela direktne zveze s Francijo, Anglijo in Ameriko, bi bila padla kmalu za Romanovi v Rusiji.

Avstro-Ogrska je ves čas vojne slonela na berglah Nemčije, kakor je Italija slonela na berglah entente in Amerike, ali čim je Nemčija izmaknila berge, je Avstro-Ogrska eksplodirala v narodnostne kose in boljšeizvem.

Nemčija je začela vojno z največjo industrialno organizacijo, kakršne prej še ni videl svet, toda po štirih letih je prišla iz vojne ubita in nezmožna, da bi nasičevala, oblačila in vposila svoje lastno delavsko ljudstvo. Vsa materialna sila Nemčije je bila v službi militarizma in zdaj ni več v stanju postaviti se na normalne noge, marveč se rapidno pogreza v socialno revolucijo.

In Francija in Anglija? Dovolj je, če se reče, da sta zmagnali še le potem, ko sta vse njune industrije žrtvovali bogu Martu. Zmaga je nedvomno njuna, toda poleg zmage imata tudi industrialno stagnacijo, brezposelnost, beda, generalne stavke, nezadovoljnost mas — vsa znamenaja razpada in revolucije.

Kako slabo smo razumeli mir! Mislili smo, da bo blagoslov, ki e lajša silno butaro pravičnim in krivičnim, ljudstvom in vladam. Tega mnenja je bilo okrog 50 šknarskih poročevalcev, s katerimi sem potoval v Pariz 1. decembra m. l. Velika vojna za demokracijo in za ugonobitev militarističnega tiranstva je končana, mali narodi bodo zdaj svobodni. Edino, kar še preostaja, je, da medri čisti možje z zapada pridejo v Pariz in formulirajo garancije za stalni mir in pravičnost med narodi. Delavci vseh držav bodo zapustili kruta bojišča in hoteli domov, kjer jih čaka vesela doba demobilizacije in dela, medtem ko lahko brez skrbi čakamo na formalni izid zgodovinskega zborovanja v Parizu.

Tako smo sanjali! — In zakaj ne bi? Ali ni bilo prej vedno tako? Kadar je bila končana kakšna vojna, so ljudje kmalu pozabili pri delu na težke rane. In zakaj ne bilo zdaj dela za vse v oststojeni Evropi?

Delo! Naši očeti so delali, če so le imeli zdravje in voljo; nič drugega jih ni oviralo. Toda ni hitro pozabimo, da mi, sinovi naših očetov, delamo le tedaj, kadar najdemo mesto v sedanjem zamotnem procesu proizvajanja in distribucije, ki je nadomestila nekdanja rokodelstva in poljedelstva kot temelj družabnega reda.

Zgodovina ni še nikdar beležila vojne med človeškimi plemeni ali dinastijami, ki bi bila človeka rasposobila za obdelovanje zemlje ali oropala njegove roke sposobnosti za nadaljno izvršitev parit čevljev.

Sedanja vojna je to storila. Zakaj? Zato, ker čevljev ne izdeluje več ena sama sposobna roka. Ratni sposobni stroji so nadomestili izurjene roke; drugi sposobni stroji so nadomestili motiko in pognali človeka v mestno tovarno k tretjim strojem, ki zdaj predstavljajo njegovo rokodelstvo. Človek, delavec je danes odvisen od rude v oddaljenih rudnikih in nabiralcev kavčeka v Kongu.

(Nadaljevanje).

400 mrtvih v Smirni.

Carigrad, 16. maja. — Izreknje grških čet v Smirni se ni vršilo mirno. Bili so ljuti boji, katerih je bilo ubitih 300 Turkov in 100 Grkov. Bojevanje se je vršilo večidel v turškem delu, kjer so Turki sprejeli grške ognjem iz pušk.

NOVICE IZ JU-GOSLAVIJE.

POLITIČNI POLOŽAJ.

Proklamacija komunistov. Kacelerovičeva afeta. Protić-Pašićeva klika. Nov denar.

Zagreb, 20. apr. — Meje Jugoslavije so se zaprte in časopisi ne smejo v inozemstvo že od 25. marca. Vzrok temu niso notranji nemiri, temveč boljševiska revolucija na Ogrskem.

Iz Moskve je prišla silna množina letakov, ki vsebujejo proklamacije tamošnjega jugoslovanskega komunističnega odbora na srbski, hrvaški in slovenski proletarijat, da se naj združi z ogrskimi komunisti in ustanovi jugoslovansko federativno socialistično republiko. Korespondenčni biro v Beogradu izjavlja, da proklamacija ni našla odmeva in da o kakšnem revolucionarnem gibanju v Jugoslaviji ne sme biti govora. Dalje piše omenjeni biro, da izgredi v Zagrebu niso v nobeni zvezi s komunističnim gibanjem, pač pa so bolj lokalnega in narodnega značaja.

Drugače pa je na Bolgarskem. Tam vre boljbolj. Ljudstvo se dviga proti kralju Borisu. Socialisti in člani kmečke stranke zahtevajo dan za dnevom na javnih shodih ustanovitve republike. Nekatero manjšo stranko so seveda za monarhijo, za kralja iz angleške dinastije. Neka druga stranka zahteva združitve z Jugoslavijo. To je stranka bodočnosti in zato je treba že danes iskati stikov z njo.

Žalostno je, da imamo zdaj na krmilu v Beogradu tako majhne ljudi in tako ozkega, omejenega pogleda v bodočnost, da se nikakor ne morejo imenovati nasledniki "velikega" Pašića. Kakšna nesreča, da nimamo v teh velikih, usodnih časih ljudi, ki bi bili sposobni za vodstvo Jugoslavije. Že danes bi lahko imeli ustvarjeno veliko Jugoslavijo, katero bi pripoznala naj Amerika, dočim se ne brigamo, da li nas drugi priznajo ali ne. Naš položaj napram Italiji bi bil tudi povsem drugačen. Tako pa žalujemo — ali obenem se moramo pripravljati.

Med drugimi zanimivimi je vredno omeniti, da se je te dni vrnil v Beograd Trika Kacelerovič, bivši socialistični poslanec v Srbiji. Kacelerovič je bil v inozemstvu odkar je zapustil Srbijo leta 1916, ko je šel kot delegat na mednarodni socialistični kongres v Stockholmu, ki se ni nikdar vrnil. Kacelerovič zdaj zahteva, da se obnovi sodna obravnava proti njemu. Svoječasno je bil namreč obsojen na smrt po vojnem sodišču na Krfu (čitat Pašić!) radi "zločina veleizdaje," katero je menda izvršil na luni. Sedanji diktator Protić je res dovolil ponovitev procesa proti Kaceleroviču, ali še le pod pritiskom javnega mnjenja. Kacelerovič je takoj po svojem povratku napadel Pašića v listih in obtožil ga je težke korupcije.

Belgradska "Pravda" piše, da bo v avgustu t. l. reorganizirana denarna valuta v Jugoslaviji. Sedanje krone nadomestijo dinari, ki bodo imeli dve kroni vrednosti. To sicer ne bo stari dinar srbske državne banke, temveč nov državni dinar (brez pokritja v zlatu?). Vrhutega bo vlada po češkem zgledu pridržala del krone, ki bo služil kot posojilo in na katerega se bodo izdajale oblige.

Ta naredba ni definitivna, temveč polovičarska, kajti poleg novega državnega dinara ostane v prometu tudi stari srbski dinar. Edina dobra posledica bo, da se potegne iz prometa stari avstro-ogrski papirnat denar, katerega je še okrog osem milijard v prometu v Jugoslaviji.

Po vesteh iz Beograda ima po sedanjem kurzu avstro-ogrski krona sledeče vrednosti: 100 srbskih dinarov je 260 kron, 100 frankov je 300 kron, 100 drahmov (grških) je 300 kron, 100 mark je 180 kron.

Z vlaka je padla pri Zatični 15-letna Josepina Mavec, hči železniškega čuvaja v Ljubljani. Zgodilo se je to vesled ogromne gneče na vlaku. Dekle si je zlomilo levo nogo in je pokodovano na glavi.

SRBI IN ITALIJANI MED SEBOJ V ČRNI GORI.

Srbske niti italijanske čete v Boki Kotorski se ne zmenijo za povelja zavzemnikov.

Cetinje, 17. maja. — Zavezniške čete so še vedno v Črni Gori. Srbi so bili presenečeni, ko so dobili povelje, da morajo z Italijani vred zapustiti državo. Povelje je prišlo od generala D'Espeyrya, vrhovnega poveljnika zavezniških sil na vzhodu in dostavlja ga je general Tahon, francoski poveljnik v Boki Kotorski. Trikrat je gen. Tahon ponovil povelje, toda general Mihajlovič, ki poveljuje srbski diviziji v Četi, je vsakokrat prezrl povelje. Zadnji pravi, da njegov višji poveljnik je v Beogradu in za druge ukaze se ne zmeni.

Zavezniki imajo namreč načrt, da umaknejo srbske in italijanske čete iz Črne Gore in potem se naj izvede plebisit, ki pokaže, da li so Črnogorci res za združitve s Srbijo. Toda srbski poveljniki pravijo, da je združitve že izvršena in da so oni tam doma. Nato je general Tahon dobil povelje, da prevzame vrhovno poveljstvo nad vsemi četami v Črni Gori in Boki Kotorski. To pomeni, da za enkrat še ostanejo tam Srbi in Italijani dokler ne pride drugo povelje iz Pariza.

Okrog Kotorja je 2500 italijanskih vojakov in vrhutega je italijanski bataljon v Baru, najboljši črnogorski luki in potem so italijanske čete v Dulebnju in Virpazarju, kjer čuvajo italijanske interese v majhni železnici, ki vodi iz Bara v Virpazar.

Med Srbi in Italijani je velika mržnja. Mihajlovič pravi, da bi Srbi lahko pogrnali Italijane iz Črne Gore, toda zanesejo se še na antento. Mihajlovič ima divizijo srbskih pešev, tri črnogorske bataljone in nekaj gorskih baterij. Poleg tega je v severnozgodnem delu dežele del kosovske divizije in okrog 3000 Srbov v Boki Kotorski.

General Tahon ima težavno delo v Kotorju. Njegova glavna naloga je, da drži Srbe in Italijane narazen, da se ne spopadejo. Srbi in Italijani dnevno obiskujejo ene in iste gostilne, ljubimkajo z enimi in istimi dekleti, srečujejo se na enih in istih cestah in — kar je najnevarnejše — pripravajo se in poslušajo prepire o Reki. Vsak čas se vname boj med njimi in Tahon mora vselej nastopiti z mehikimi besedami, da potolaži oboje.

Ako stopiš v majhno črnogorsko kavarno, ne slišiš drugega kakor pogovore o italijanskih barbarstvih v Dalmaciji in na Reki in poslušalec se čudi, zakaj smo dolžili Nemece zlojedstev v Belgiji. Medtem pa, ko oficirji z obeh strani omejujejo svoj gnev le na besedo, rešujejo kmetje in prostaki stvar bolj direktno. Tako na primer so pred kratkim trije Srbi vrgli trideset Italijanov v zaliv; v drugem slučaju je bil krvav boj in obležalo je več ranjenih. V Novem Gradu so Italijani vpili "Viva Fiume!" Takoj so jih napadli civilisti, katerim so pomagali srbski vojaki in bilo je osem ranjenih.

V Albaniji pa govore o jugoslovanskem imperializmu.

Obesila se je dne 20. II. slaboumna 21-letna posestnikova hči Ana Kočija iz Dolenjega Vrbova, občina Mirnapec. Spala je s svojim 10 let stari bratom na seniku. Ko se je njen brat zjutraj zbudil zapazil je svojo sestro viseti na vrvi blizu sebe. Hladnokrvno jo je pustil viseti in je šel v hlev krmiti živino ne da bi bil o tem dogodku koga obvestil. Šele pozneje jo je tam našel sosed posestnik Jernej Šoštar. Mati obesilke je pred leti umrla. Oče je v Ameriki.

Velika tatvina na ljubljanski pošti 16letni Vinko Loboda, ki je bil zaposlen na ljubljanski pošti kot prevoznik pri vozu, si je prilaščil iz zavezane in zapečatene vreče denarno pismo z 12.900 K, ki jih je imela ljubljanska pošta poslati potom poštne ambulance v Domžale. Deček je vrečo med potjo na kolodvor prerezal in vrečo na kolodvor oddal na vlak. Tam se je tatvina takoj opazila, polbeja je intervenirala in se ji je posrečilo tatu knaču dobiti ter najti tudi denar, ki ga je skrli deček na kolodvoru na dvorišču. Poštna uprava nima nobene škode.

To so pošteni! V delavnica južne železnice na korokem kolodvoru so stavkajoči nemški in socialdemokratski pošteni, ki so kvarili stroje in kotle, tako da se ni moglo pričeti z delom. Če ima kdo natančnejših podatkov, kdo je poškodoval stroje, naj to takoj naznani predstojnikom v delavnici. (Maribor "Straža".)

"Od ilirizma do jugoslovanske deklaracije. — Adolf Černy, lektor poljskega srba-hrvatskoga in užinskosrbskega jezika na češki univerzi v Pragi, plodovit slovanski publicist, je v mesečniku "Budoueno", probil pod gorjnim naslovom razpravo, katero vabino je letos spomlad predaval na praškem jugoslovanskem večeru.

Železniška zveza med Anglijo in Francijo.

Že več let nazaj se je veliko razpravljalo in pisalo o zgradbi podmorskega predora med Anglijo in Francijo, da bi na ta način naredili železniško zvezo med obema državama. Posebno pred izbruhom evropske vojne se je zelo veliko o tem razpravljalo.

Sedaj po končani vojni se je pričelo še veliko bolj o tem namevanem načrtu razpravljati in kakor poročajo razni časniki iz Anglije in Francije se bo vendarle uresničil ta načrt.

Za izvršitev tega načrta se posebno zanimajo velike trgovske organizacije v Londonu. Opozicijo stavijo edinele še vojaške oblasti. Toda, kakor se je izrazil Sir Arthur Fell, ki je predsednik angleške trgovske zbornice in obenem načelnik družbe za zgradbo tega predora med Doverjem (Anglija) in Calaisom (Francija), so tudi vojaške oblasti umaknile svoje predsodke in radi tega je uresničenje tega načrta tako kot gotova stvar. Proračun kaže, da bodo znašali vsi stroški okrog \$100.000.000, do \$125.000.000.

V načrtu imajo, da zgradijo dva predora in sicer vzporedni, drug poleg drugega. To pa radi tega, ker s tem je veliko bolj preskrbljeno za zračenje, razna pravila se lažje izvršijo in sploh vsa oskrba je boljša in poleg tega je pa še bolj preskrbljeno za varnost. Vsak predor bo meril v diametru 18 čevljev in na vsakih dvesto jardov bo vhod iz enega predora v drugega in tukaj bodo izmenjevali prazne vozove s polnimi ob času popravila in gradbe.

Predor bo opremljen z električno silo in vsi vlaki bodo opremljeni z električnimi stroji. Istotako bodo vsi stroji za prezračenje opremljeni z električno silo.

Vsa dolgost tega predora bo okrog 30 milj. Dolžina pod morjem 22 milj.

Predor bo opremljen s pripravami, da se v slučaju potrebe predor lahko preplavi brez vsake škode.

Proračunjenjo imajo, da lahko prevozi osebni vlak daljavo med Parizom in Londonom v manj kot šestih urah. Rabili bodo največje vlake, kateri lahko vozijo po vseh progah. Vsakih 20 ur se lahko prepelje nad 30.000 oseb in 30.000 ton tovornega blaga.

Računajo, da se ta predor lahko dovrši v petih letih. Rabili bodo najmoderneje stroje za vrtanje predora. Razni geologi so pronašli, da je zemlja pod morjem jako ugodna za predor ker sestoji iz apnena in da je večina kamenita, kar bo veliko pripomoglo do hitrejega in varnejšega kopanja, kot pa, ako bi bila zemlja ilovnata. V predoru samem ne bo veliko delavcev vposlenih, ker bodo večino dela izvršili s pomočjo strojev. Tolklo več delavcev bo pa vposlenih zunaj predora pri pripravljenju materiala in odpravljanju nakopane zemlje, katero bodo vozili iz predora. Veliko delavcev bo tudi vposlenih pri gradnji postajnih poslopij pri Doverju in Calaisu, pri gradbi električnih central pri Kentu, kjer nameravajo zgraditi veliko električno centralo za to podmorsko železnico.

Sir Arthur Fell se je izrazil da bi ta železnica bila v veliko odpravo raznim trgovcem, kateri sedaj potujejo iz Francije v Anglijo ali pa obratno. Kajti sedaj je vsakdo moral menjati vlake s parnikom in zopet parnik z vlakom, česar potem ne bo treba, ampak vsakdo bo lahko potoval naravnost iz Pariza v London.

za med Londonom in Carigradom, Petrogradom, Madridom, Rimom, Berlinom in sploh z vsemi večjimi mesti v Evropi. Istotako bo tudi zelo priročno za druge trgovce, kakor iz Združenih držav, kateri bodo lahko potovali iz Londona naravnost v Pariz ali v druga mesta, ne da bi bilo treba menjati vlake in parnike.

Predor bo 330 čevljev globoko pod morsko gladino in sicer znaš globočina morja 180 čevljev in 150 čevljev pod površino morskoga dna.

Kakor se zanimajo za ta načrt Anglički kapitalisti, tako se tudi francoski. Kajti potreba direktne zveze med Londonom in Parizom se je pokazala posebno v selanju časa, ko je bila plova po morju zelo ogrožena od nemških submarinov. In ravno radi tega so se pričeli jako zanimati za ta projektirani načrt.

Ako se bo dovršil bo pokazala bodočnost. Seveda obe državi si bodeda potem lastile pravico do nadziranja tega predora, posebno ker bo vezal obe državi.

NEMŠKI DELEGATJE SO SE SPRLI.

(Nadaljevanje s 1. strani.) Louis XIV. Mirovna pogodba za Nemško Avstrijo bo izročena delegatam koncem tega tedna. Pogodba se je zavlekla zaradi tega, ker ni delegatov iz Ogrske in poroča se, da je velika četvorica vsled tega spremenila gotove točke.

Berlin, 19. maja. — Večraj so se zopet vršile demonstracije proti mirovnim pogojem po mnogih mestih Nemčije. V Berlinu so bile gigantne demonstracije in Scheidemann ter ostali člani kabineta so govorili na javnih shodih proti pogodbi. Vojaški voditelji pozivajo prebivalce na Štezkem, da naj organizirajo čete prostovoljcev za obrambo dežele.

IZSELJEVANJE TUJCEM-CEV IZ AMERIKE.

(Nadaljevanje s 1. strani.) odkritju. Ampak to preseljevanje narodov lahko doživimo mi. V Rusiji leže še neizmerna naravna bogastva, ki so ostala nedotaknjena vsled zankrnega carskega režima. Še celo v republikah, ki so nastale iz nekdanje črnozlate monarhije, so naravne sile, ki se dajo izrabiti z velikim dobičkom. Vodne sile, ki se dajo premeniti v električno silo, so nezépljive. Za industrijo je to zaklad, ki je več vreden, kot pa premost v zemlji, kajti danes se lahko električna sila rabi v gospodinjstvu, industriji in poljedelstvu. To je le ena primer, kaj se lahko dogodi, zato je pa sedaj nemogoče oceniti, v kako velikem številu se bodo tujcemski delavci selili v Evropo, kajti izseljevanje je odvisno, kakšne bodo gospodarske in politične razmere v deželah, ki so se oprostile starega suženjskega sistema.

PETLURA SE JE PRIDRUŽIL SOVJETSKI ARMADI.

(Nadaljevanje s 1. strani.) Berlin, 19. maja. — Ruska sovjetska vlada je obvestila poljsko vlado, da okupacija Vilne po Poljakih se bo smatrala za napoved vojne sovjetski Rusiji.

Pariz, 19. maja. — Francoski zunanji minister Pichon je te dni brzojavno čestital Kolčaku na njegovih zmagah na vzhodni fronti.

Chicago, Ill., 19. maja. Wilfred Humpries, ki je bil v Rusiji kot uslužbenec organizacije Y. M. C. A., je dejal v nedeljo na shodu v Evanstonu, da je sedanja sovjetska vlada pravi blagoslov za Rusijo. Humpries je rekel med drugim: "Kerenskijska vlada je v glavnem odgovorna za sedanje razmere v Rusiji. Kerenskijski je nasprotno vsaki kooperaciji, dočim je sedanja vlada za kooperacijo. Sovjeti so blagoslov za Rusijo. Nj ga člana sedanje Leninske vlade, ki ne bi znal od dveh do deset jezikov in vsi so naredili dobre izpite na tej ali oni evropski univerzi. Moskvska vlada predstavlja najbolj kulturno vladno telo v Evropi. Američani so strašno slabo informirani o razmerah v Rusiji. Ko sem prišel prvi v Petrograd, sem tudi slišal o boleznih in lakoti, ki pokosí dneвно na tisoče oseb in da so boljševiski razdejali na milijone dolarjev vrednosti posestev. Vse to se je izkazalo za laž. V gostilnah so nižje cene kot pa v San Franciscu."

Slovenska Narodna Podporni Jednota. Ustanovljena 6. aprila 1894. Glavni Stan: 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. Izvrševalni odbor. UPRAVNI ODESEK. PREDSEDNIK: Vincenc Čučar, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. PODPREDSEDNIK: Anton Hrust, Box 146, Cassburg, Pa. TAJNIK: John Verberber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDJELA: Paul Berger, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. BLAGAJNIK: Anton J. Turbeva, Box 1, Clinton, Ill. UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. POROTNI ODESEK. John Ambrožič, predsednik, Box 251, Casssburg, Pa. John Ueberweid, 408 Hay St., Springfield, Ill. Martin Zelenko, Box 278, Barberton, Ohio. Joe Radlich, Box 422, Smithton, Pa. Frank Borsari, 2900 Prosser Ave., Cleveland, Ohio. BOLNIŠKI ODESEK. OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pieterek, Box 425, Bridgeville, Pa. Anton Radlich, Box 73, Wick Haven, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šušar, Box 104, Green, Kans., in Ippanopolis, Lee Kubler, Box 248, Gilbert, Minn., in covington, N. D. Nadzorni odbor. Matt Petyreš, predsednik, 14513 Hale Ave., Cullerwood, Ill. John Ambrožič, 418 Pierce St., Ewald, Minn. Joe Kaban, 2191 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Tiskovni odbor. Vincenc Čučar, John Ambrožič in Matt Petyreš. EDUKATIVNI ODESEK. PREDSEDNIK: Frank Albi, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Tréni, Joe Simk. Jolko Gvoz, Mary Ušerik. VARNOSTNI EDUKATIVNI: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zvernik. POZORI! — Vse članove politične in stvarni, ki so stišje gl. izvrševalnega odbora in izvrševalni odbor, naj se politično na naslov: John Verberber, 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse udarne politične poslane naj se pošljejo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v st. uradu. Vse politične glade poslane v gl. izvrševalnem odboru od naj politično št. Petyreš, predsednik nadzornega odbora, čigar naslov je spomni. Vsi politični in gl. porotni odbor se naj pošljejo na naslov: John Ambrožič, Box 251, Casssburg, Pa. Vse politične proti suženjske glade od naj politično izvrševalnega odbora pošljejo Vincenc Čučarju. Vsi dopisi in drugi spisi, znamenja, spisi, naročila in spisi, vse, kar se v glavnem s glavnim jednoto, naj se pošljejo na naslov: "Prosveta", 2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vi lahko pošljete dear v vašo staro domovino, kakor preje. Uprašajte za ene in druge podrobnosti pri John Nemeth State Bank 1597 Second Ave., New York, Cor. 83rd St.

RAD BI IZVEDEL za svoja dva strica Andreja in Johna Hrovat, po domače Kovaceva. Doma iz Soče na Primorskem. Cenjene rojake prošim če kdo ve za njih naslove, naj mi to naznani ali pa ako bosta sama to čitala ali izvedela, naj se mi prijavi na moj naslov: Joseph Hrovat, P. O. Box 334, Hermine, Pa. NAPREDEK. "Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaj z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni. ANTON ZORNIK, Hermine, Pa.

Kako prihraniti denar pri obuvalu. "Is radovednosti sem kupil par čevljev z Neolin podplati" piše W. P. Macartney iz St. Louisa, "In danes po petih mesecih nepretrane nošnje se jim še ne pozna da bi bili obrabljeni." Ta izjava označi način prave varčnosti pri obuvalu. Koliko izdati za svoje čevlje na leto zavisi od tega, kako trpežni so podplati in Neolin podplati se gotovo nosijo jako dolgo. Poleg tega so posebno komfortni in nepremotljivi — narejeni na podlagi znanstvenih preiskunjenj tako da imajo vse lastnosti, katere dobri podplati imeti morajo in danes jih nosijo milijoni. Duhaj jih lahko povsed na novih čevljih in tudi za poplave. Izboljšaj jih The Goodyear Tire & Rubber Co., Akron, Ohio, ki dela tudi lahkonoge pete, katerih trpežnost je najamčena. Neolin Soles

NAROČNIKOM V POJASNILO. Za oglase so odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejmemo do njih nobene odgovornosti. Vsak kder kaj kupi iz oglasov in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice naj nosi vsak sam. Upravništvo lista. Sedaj lahko pošljete denar s polnim jamstvom v Avstrijo, Bosno, Dalmacijo in Slavonijo. 100 KRON ZA \$8.00 po kablagramu stane \$2.50 več. PAROBRODI ZA EVROPO: Maja 24 Rochambeau\$60.00 Maja 26 Hudson 60.00 Maja 28 Noordam 85.00 Maja 31 La Touraine\$80.00 Maja 31 Saxonia 60.00 Juni 4 La Lorraine 60.00 U. S. vojni davek za 3 razred listek je \$3.00, za 2 razred listek pa \$5.00. Pišite za pojasnila in pošljite denar na: EMIL KISS, Bankir, 133 Second Ave., Vogel 8th Street, New York, N. Y. Ustanovljena leta 1898.

Ameriški Koepenick.

New York, N. Y. — Frank Edward Speicher je bil potrjen v armado kot avtomobilski mehanikar prvega razreda. Dodeljen je bil k motornemu transportnemu zboru. Doma je iz Arlingtona, N. J., in dasiravno še ni bil nikdar preje vojak, je znal uniformo dobro izbrabiti v sleparske namene. Lani v juniju je odšel v Camp Humphries, kjer je bil dodeljen pešemu žirijškemu bataljonu.

Bil je zelo poslušan, rad je vbojal in če je bilo treba izvršiti težo delo, je bil Speicher med prvimi. Vsi oficirji so ga imeli radi in po nekaj tednih je postal naržent. Provil je za deset dni dopusta in ga je dobil. Ko je šel na dopust, je dejal: "V Washington grem, da vidim nekatere svoje prijatelje glede mojega poverljivstva."

Speicher se je vrnil iz Washingtona kot lajtnant drugega razreda. Taboriščnemu poveljniku je razložil, da je prišel v Washington in da je sedaj poverjen oficir. Verjeli so mu na njegovo besedo in po nekaj tednih je dobil vest o vojnega departmenta, da je postal lajtnant prvega razreda. Oficirji so mu čestitali, da tako hitro avanziral. Po nekaj tednih je lajtnant Speicher zopet dobil deset dni dopusta. Vrnil se je v taborišče kot kapitan.

V oktobru 1918 je po izjavi armadnega tajnega oddelka prišla v taborišče policija iz Newarka, N. J., in je aretirala kapitana Speicherja radi sleparije. Speicherja so kmalu izpustili iz policijskega zapora, ker so zanj postopili prominentni biznismani v Newarku. Njegovo poročstvo je bilo znižano od \$2.500 na \$1.500. Speicher se ni vrnil, ampak je ostal v Newarku, ker se mu je tam bolj dopadlo. Organiziral je hitro sindikat z dva milijona dolarjev, ki bo po končani vojni kupil od vlade avtomobile in drugo opremo. Vodilnim osebam pri sindikatu je bil Speicher zelo všeč, ker je zopet kar čez noč postal major. Člani sindikata so zaupali Speicherju, ki je ugodnost izrazil in vzel nekoga kapitalista s sabo v Camp Holabird, Maryland, in pokazal, kje ima vlada za več milijonov dolarjev avtomobilov in druge opreme.

Ko je šel Speicher s kapitalistom v marylandsko taborišče, mu je nekaj pokazal, kar je izgledalo, da ima od generala Draka dovoljenje, da prične pozajanja radi kupčije. Po tem dovoljenju je imel pravico prodati 832 avtomobilov Dodgeveva sistema po \$400 in za \$2.250.000 gumijastih avtomobilskih obročev. Zastopnik sindikata je sporočil svojim tovarišem, da je Speicher oseba, kateri se lahko zaupa. Ko je Speicher dosegel to zaupanje, je povedal kapitalistom, da je v Washingtonu treba pomazati nekaj članov, da pojde kupčija gladko od rok. Sindikat mu je dal v ta namen sedem tisoč pet sto dolarjev. Videli so Speicherja zadnjičkrat, ko so mu izročili denar. Pred odhodom je Speicher nastopil kot podpolkovnik. Razložil je kapitalistom, ki so ustanovili sindikat, da je avanziral, ker je avanziral kupčijo.

Speicherja ni bilo več nazaj. Sindikat je postal nestrepen in pričel je pisariti pisma v Washington. Od tam je izvedel, da vojni department ni nikogar pooblaštil, da prodaja avtomobile in opremo. Speicherja je pričela zasledovati vojaška policija in sledila mu je skozi štirideset dni. Policija je izvedela, da si je kupil v tem času avtomobil za tri tisoč dolarjev in da se je zopet sprizajnil s svojo ženo, ki se je čudila, da je tako hitro avanziral. Seveda ni svoji ženi povedal, da se je sam napravil za oficirja.

Zgodaj v aprilu so detektivji prišli na sled, da se Speicher nahaja v New Yorku. Po 36 urni gonji so ga prijeli v Danburyju, Conn. Odgnali so ga na Governor's Island. Obtožen je bil dezerterije in da je samega sebe napravil za oficirja z namenom, da goljufa. Iz podpolkovnika je Speicher postal zopet navaden prostak. Ali v minolem tednu je Speicher zopet izgubil. Zunaj je bil dež, za vojaško posadko je bil ples, Speicher se je pa preoblekel v uniformo kapitana, ki mu jo je nekdo vtihotopil v zapor in bil je zopet prost, kajti na straži je bila rezervna kompanija, pri kateri ga nihče poznal. Pri brodu je pokazal oficirski listek in odpe-

ljal se je v New York. Od tega časa ga še ni dobila policija.

Če pride Speicher zopet vojaškim oblastim v pest, pride seveda pred vojno sodišče. Zagovarjati se ima tudi radi drugih grehov. V Newarku in Jersey Cityju je prodajal avtomobile, sprejel nanje predume, toda avtomobili niso bili nikdar dostavljeni. Policija pravi, da je bil Speicher leta 1912 aretirán v Detroitu radi ponarejanja. Torej je star pičček, ki ne bo varoval, da ne pride tako hitro vojaškim oblastim v roke.

Vojaške oblasti sodijo, da bo Speicher avanziral saj do polkovnika, kadar ga primejo.

AFERA S KONZERVIRANIM MESOM PRIDE PRED KONGRES.

Senator Kenyon predloži tozadevno resolucijo.

Washington, D. C. — Akeija vojne departmenta, izvršena na nasvet mesarjev glede pozicije dve sto petdeset milijonov funtov mesa, naročenega za armado, je povzročila precej nezadovoljnosti. Mesarji pravijo, da so radi tega nasprotovali, da pride to meso na domač trg, ker je konzervirano v izrednih škafih, toda zastopniki neke organizacije, ki poznajo, v kakšnih razmerah žive siromaki, pravijo, da bi ga reveži vseeno pokupili, čeprav ni meso v lepih škafih in niso na njih lepi napis.

Senator Kenyon iz Iowe je naznanil, da predloži senatu resolucijo takoj, ko bo sklican k zasiedanju, v kateri bo vprašal, kdo je dal vojnemu departmentu oblast, da podpira mesni trg, kar ni storil, ko je šlo za vojaške tovorne avtomobile in druge vojne potrebe.

"Ljudje, ki jedo meso, bi radi jedli več mesa," je rekel senator. "Ti ljudje so zainteresirani, zakaj se delajo poskusi, da ne padejo cene."

Kongresniki se silno zanimajo za stvar in radi bi izvedeli nekaj več o nji. Konferenca z mesarji je bila tajna, toda zaslišan je bil nekateri, ki so bili navzoči pri zaslišanju mesarjev v zadnjem kongresnem zasiedanju, so računili, da prodajo to meso po posredovanju Hooverja v Evropi. Če bo nemogoče prodati meso v Evropi, bo ravnatelj, ki nadzoruje prodajo za armado, vrnil meso zopet v Ameriko. Meso bo odano mesarjem, ki ga prodajo na to ameriškiemu ljudstvu. Mesarji bodo oddajali meso v majhnih množinah, tako da ne bo prizadet mesni trg. Če se to zgodi, bo ameriško ljudstvo imelo prav malo dobička od mesa.

GA ZA OPILJENJE KONJSKIH ZOB.

New York, N. Y. — Dva neznanca, ki sta se pripeljala v avtomobilu, sta ustavila Albert Deubiga, vozniaka za grocerijsko trgovko. Eden tujeec je izstopil iz avtomobila in je pričel konju pregledovati zobe. Po kratkem pregledovanju je pa rekel: "Hm, seveda jih je treba opiliti."

"Kaj pravite?" je vprašal voznik. "Konju morava opiliti zobe. Midva sva vladna nadzornika. Če ima konj take zobe, ne smete voziti z njim." Privlekel je iz avtomobila veliko pilo in pričel piliti konju zobe, kar je voznik z jezo gledal.

Odložil je pilo in se obrnil proti vozniku: "Štiri dolarje," in pomolil je roko. Voznik je protestiral, neznanec je pa dejal: "Če ne plačate, vas moram zapreti."

Deubig se je spomnil, da ima mati mogoče nekaj drobiža. Neznanca sta mu ukazala, da ju pelje na njegov dom. Mati je tudi protestirala, toda protest ni nič izdal. "Well, morava pa zapreti fanta," sta rekla neznanca. Mati se je pa te besedah podala, neznanec sta pa odšla smehljaje, ko sta svojo žrtev ocelganila za štiri dolarje.

ZAKLADNIŠKI TAJNIK JE ZA PREKLIC DAVKA NA RAZKOŠNE PREDMETE.

Washington, D. C. — Voditelji republikanske stranke namestajo predlagati kongresu, da se prekliče davek na razkošne predmete. Uradniki zakladniškega departmenta niso nasprotni temu preključu.

Zakladniški tajnik Glass in davčni komisar sta se neoficijelno izrazila, da ne nasprotujeta preključu. Zakladniški department je bil baje že v začetku nasprotnik tega davka. Zakon je tako kompliciran, da bo težko iztirjati ves davek, obenem pa povzročiti tudi pomote na škodo konzumentom. Davek je bil komaj deset dni v veljavi, že je prišlo do raznih sporov. Ljudstvo in trgovci zahtevajo, da se ta davek prekliče.

ZVEZNE OBLASTI IŠČEJO NEVARNE ZLIKOVCE.

Pittsburgh, Pa. — Oblasti iščejo zlikovce v okrajih Allegheny in Beaver, ki so streljali na zrakoplov, v katerem so bili mornariški oficirji. Zrakoplov je bil zalet in spustil se je moral na tla. Nahajal se je na potu proti atlantiškemu obrežju.

ZDRAVSTVENI KOMISAR NASPROTUJE KADENJU NA VOZEH ULIČNE ŽELEZNICE.

Chicago, Ill. — Največji nasprotnik kadenja na vozovih ulične železnice je zdravstveni komisar Robertson, ki je preganjal influenco s prepovedjo za kadenje na vozovih ulične železnice. Seveda s svojimi odredbami je ravno toliko preganjal influenco, kot zdravstveni komisar v New Yorku, ki je dejal, da so vse te kade odredbe navadna bedarja. Razlika med Robertsonom in newyorkim zdravstvenim komisarjem je ta, da se lahko reče Robertsonu, da so se njegove prepovedi izkazale, kot pravi Blažev žegen proti influenci; zdravstveni komisar v New Yorku pa ima zavest, da se je influenza iz New Yorka še preje poslovala, kot iz drugih mest, v katerih so ljudstvo strašili z raznimi prepovedbami.

Influenca v Chicagu je minila, toda Robertson se še nadalje trdno oklepa svojih prepovedi. Za nobeno ceno noče odnehati, da bi bilo na vozovih ulične železnice zopet dovoljeno kaditi. Robertson je rekel, da se ne sme kaditi in pri tem naj ostane. Slišajno je postal mestni zdravstveni komisar in domišlja si, da mu je s tem podeljena že tudi majhna eristična oblast.

Občinski svetovalec A. J. Čermak je proti prepovedi, ki prepoveduje kadenje na vozovih ulične železnice. On zahteva, da se radi te odredbe vrši javno zaslihanje. Drugi občinski svetovalec se tudi za javno zaslihanje, le zdravstveni komisar Robertson se brani, ki se je končno podal, tako da bodo obdrževali javno zaslihanje.

Občinski svetovalec Čermak pravi, da je prepoved prohibicijonistična in da žele prepovedati kadenje le prohibicijonisti.

Ljudstvo pravi, če se zdravstveni komisar res zanima za čistoto, mnogo in zdravje občinstva, naj skrbi, da bodo očiščene ne-snage stranske ulice, v katerih smrdi razni odpadki do neba. V stranskih ulicah je dosti dela za zdravstvenega komisarja, tam so prava gnezda raznih bacilov. Tam leže poleg drugih odpadkov večši tudi erknene živali, na katerih se pasejo muhe in drug mrčes.

NAČRT ZA POSLOVANJE DRŽAVNE BANKE IZDELAN.

Bismarck, N. D. — Po daljši konferenci med državnimi uradniki in odborom, ki je zastopal državno organizacijo bankirjev, se je dosegel nekakšen sporazum, po katerem je omogočeno sodelovanje privatnih državnih bank z državno banko, ki bo osnovana z dva milijona dolarjev po zaključku, ki ga je sprejela državna legislatura.

Državna banka sedaj ne ustanovi nobenih podružnic. Od vlagatelj v državi ne bo banka sprejemala vlog, ampak skušala jih bo dobiti od vlagateljv znanj države.

Namen državne banke je, da služi poljedelstvu in industriji, da centralizira državni prebitek v centralni državni banki, da sodeluje z drugimi bankami in izvršuje delo državne centralne kreditne banke.

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglaševanje odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejemamo do njih nobene odgovornosti. Vsekakor kaj kupi in oglašev in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vse odgovornosti in posledice nosi vsak sam. Upravištvost liste

Z ognjem in mečem.

Zgodovinski roman.

Polaki spisal Sienkiewicz. — Prevodil Podravska.

Nadaljevanje.

"Vi ste vedno znali iztuhati kako zvijačo!" reče Kušelj.

"Kaj pa; z zvijačo sem ga pripravil, da nas je prvi izzval. Treba je le še prič, tujih ljudi. Po mojih mislih moramo počakati Harlampa. Zagotovim vaju, da me bo ubogal in odstopil in da pristopi v slučaju potrebe za prič, da nas je Bohun izzval, mi pa smo se morali le braniti. Treba je tudi zvedeti, kam je skrtil deklcio. Če mu je usojeno umreti, kaj mu je potem mar za njo? Nemara pove kaj, če ga začnemo izpraševati. Če pa ne pove, je pa bolje, da pogine. Treba je vse delati pametno in previdno..."

"Kdo se bo boril z njim?" vpraša Kušelj. "Prvi — gospod Volodijevski, in potem jaz, odvrne Zagloba.

"In tretji jaz." "To j enemoočce," seže v besedo Volodijevski. "Jaz sam se hočem bti z njim in s tem je konec. Če me ubije, je njegova sreča, spustita ga z Bogom."

"Oj, jaz sem se mu že napovedal," reče Zagloba, "če pa le tako skleneta, sem pripravljen odstopiti."

"No, prepustimo njegovej volji, ali se ima bti tudi s teboj, ali nobenim več."

"Idimo!" "Idimo!" "Šli so ter našli Bohuna v veliki izbi, popijajočega med. Lopov je bil popolnoma mren.

"Čuj gospod," reče mu Zagloba, "mi moramo še govoriti s teboj o važnih stv. Pozval si tega viteza na dvboj, dobro! Toda nisi mren, da se nahajaš pod varstvom zakon, ker si poslanec. Prišel si med izobražene ljudi, ne pa med divjake. Dvboj s teboj nam je dovoljen samo, če pred pričami izpoveš, da si nas sam iz prostovolje pozval na dvboj. Sem pride nekoliko plemičev, s katerimi imamo napovedan dvboj; pred njimi lahko izpoveš, da si nas ti izzval, in mi ti damo viteško besedo, da te izpustimo, če se ti posreči premagati Volodijevskega; nihče ti ne bo delal ovir, ako se sam hočeš poskusiti še z menoj."

"Dobro!" odvrne Bohun. "Izpovem to pred onimi plemiči, kakor želite, pa tudi svojim ljudem zapovem, da odnese pismo kraljeviču ter povedo Hmelnickemu, da sem sam to zakrivil. Če mi Bog pomaga, da omijem svojo mološko slavo, pozovem še tebe na sabljo."

S temi besedami pogleda Zagloba, kateri je nekoliko osupnil, začel kašljati, pljunil ter rekel: "Dobro. Ko se poskusiš s tem mojim učencem spoznati, kako delo boš imel še le z menoj. Toda to je kaj drugega. Če še neka druga stvar, radi katere se sklicujemo na tvojo vest, ker hočemo s teboj postopati po viteški, akoprav si le priprost Kozak. Vpnil si Heleno Kurčevičevno, nevesto našega tovariša ter jo imaš nekje skrito. Znaj torej, ko bi te mi pozvali k sodnji radi nje, nič bi ti ne pomagalo, dasiravno si poslanec Hmelnickega; to je nujna, važna stvar, katere ne trpi odloga. Toda pred dvbojem, v katerem nemara padeš, poglej še nekoliko v svojo dušo; pomisli, kaj se zgodi z revico, kadar tebe več ne bo? Mar ji res želiš zlega in pogina? Ali jo prepustiš sramoti in onečastjenju? Hočeš še po svoji smrti ostati njen rabelj?"

Tu je glas Zaglobe zvonel nenavadno svečano. Bohun zbledi ter vpraša: "Kaj še hočete od mene?" "Povej nam, kje biva, da jo v slučaju tvoje smrti moremo poiskati in vrniti ženinu. Bog se bo usmilil tvoje duše, če to učinik."

Bohun naslonil glavo na roke ter se globoko zamislil. Med tem so naši trije prijatelji pazno ogledovali njegovo spremenjeno lice, na katerem si opazil tako ganljivo žalost, kakor bi na tem licu nikdar ne bilo videti ni jeze niti razburjenosti, kakor da je ta človek vstvarjen samo za ljubezen.

Dolgo časa vsi molče. Naposled spregovori gospod Zagloba s stresnim glasom:

"Če si jo onečastil, naj te Bog za to kaznuje; ona pa naj najde zavetje v samostanu..." Bohun dvigne svoje vlažne in otožne oči ter reče:

"Če sem jo onečastil? — Ne vem, kako ljubite vi, gospodje vitezi in zlahtniki. Toda jaz — Kozak... jaz sem jo v Baru rešil smrti in odpeljal v puščavo. Tam sem jo čuval kakor zenico svojega očesa, klečal pred njenimi nogami ter uklanjal se ji, kakor pred sliko... Ko je velela, naj otidem, sem šel — in nisem je več videl, ker me je vojska zadrževala."

"Bog ti prišteje to k zaslugam na sodnji dan!" odvrne svobodnjec si oddahnil Zagloba. "Toda, ali je tam varna? Saj je tam Krivoson in Tatarji!"

Krivoson oblega Kamenev. Mene pa je poslal k Hmelnickemu, da ga vprašam, ali naj gre pod Kudak... Brž ko ne je že šel tje. Tam pa, kjer biva ona, tam ni Kozakov, niti Tatarjev. — Ona je tam popolnoma varna."

"Nu, kje je tedaj?" "Čujte, gospodje Lahi! Naj bo, kakor hoče, povedati vam hočem, kje je in še oddati jo ukazem; toda za to mi dajte viteško besedo, če se mi posreči v dvboju, da je ne bostj šli iskat. Obljubite mi zase in za gospoda Skretuskega, in jaz vam povem."

Prijatelji se spogledajo. "Mi tega ne moremo storiti," odvrne Zagloba.

"Da, mi ne moremo!" ponovita Kušelj in Volodijevski.

"Tako?" odvrne Bohun in oči se mu zabliškajo. "Zakaj, gospodje, ne morete?"

"Ker ni tukaj Skretuskega; vrhu tega je no-

beden izmejs nas ne neha iskati, ko bi jo skrilo pod zemljo."

"Torej predlagajte raje kaj drugega. Vsi si mar domisljate, da moja sablja ni iz jekla, da tako krotekate nad menoj kakor vrani nad mrhovino? Vi želite moje krvi, jaz pa vaše; videli bomo..." "Torej ne poveš?"

"Ne. Smrt vam vsem!" "Smrt tebi! Vreden si, da te razsekamo na drobne kosce..." "Poskusite!" reče ataman ter vstane.

Kušelj in Volodijevski taktično skočita po konci. Iz oči navzočih začnejo švigati grozni pogledi, napete prsi so jele glasneje sopsti in ni znano, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi ne bilo Zaglobe, kateri pogleda skozi okno ter zakriči:

"Harlamp je prišel s pričami!" Kmalo potem vstopi petihroski konjiški stolnik z dvema tovarišema, gospodoma Seličema s sobo. Takoj po prvem pozdravu pokliče ju Zagloba na stran ter začne pojasnovati stvar. Govoril je tako prepričevalno, da je Harlamp precej privolil, da se njegova stvar odloži, seveda pod pogojem, da se Volodijevski postavi takoj po dvoboju s Kozakom. Zagloba je pripovedoval, kako veliko mržnjo imajo vojaki Višnjevkega do Bohuna, da je sovražnik ljudovlade, eden najhujših vstajnikov, kako je ob času vojske uplenil knežinjico, plemičevo nevesto, ki je vzor vseh ženskih čednostij. "Ako čutite, gospodje, bratovsko vez s plemiči, morate smatrati ta zločin za razžaljenje vsega našega stanu ter ne dopustite, da bi ta krivica ostala brez zadoščenja!" dejal je Zagloba. Harlamp dela s početka ovire. Rekel je, da če je tako, treba je takoj ubiti Bohuna, gospod Volodijevski pa naj se bojuje z njim, kakor sta se dogovorila. Zagloba pojasni, zakaj to ni mogoče; ni viteški, ako bi šest ljudi enega napadlo. Na srečo sta Zaglobi pomagala tudi oha Seliča, da se je uporni Litvin dal naposled prepričati ter je privolil v zamudo.

Mej tem je šel Bohun k svojim ljudem ter vrnil se z esaulom Elijašenkom, kateremu je povedal, da je pozval dva plemiča na dvboj. To je ponovil glasno še v prič, gospoda Harlampa in gospodov Seličev.

"Mi od naše strani pa obljubujemo," odvrne Volodijevski, če ostane v boju z menoj zmagovalce, da mu je dano na voljo, če se hoče še boriti z Zaglobo; v nobenem slučaju pa ga nihče izmed nas ne sme napasti, za kar mu dajem svojo viteško besedo in tudi vas tu navzoče prosim, da mu daste tudi to zagotovilo." "Obljubujemo," odvrneta svečano Harlamp in oha Seliča.

Bohun vzame pismo Hmelnickega na kraljeviču ter ga da Elijašku z besedami!

"Če poginem, oddaš ti to pismo kraljeviču ter poveš njemu in Hmelnickemu, da sem si sam kriv in da me niso po izdajski ubili!" Zagloba, ki je skrbno pazil na vse, je opazil, da se na mračnem licu Elijaškega ni pokazal ni najmanjši nemir; brž ko ne se je preveč zanašal na svojega atamana.

"Nu, videli bomo, kdo pade, kdo pa ostane živ," reče. Idimo."

"Čas je že!" odgovore vsi, zatikajoč si za pas dolga krila suknji, sablje pa pod pazduho. Šli so iz krme ter se napotili k reki, ki je tekla sredi glova, divjih sliv in morovičja. Listopad je že otresel listje z grmičevja, toda gosta goščava se je raztegala kakor črn pas do bližnjega gozda. Dan ni bil več vroč, toda krasen; sonce je zlatilo s svojimi žarki gole veje dreves ter obsevalo rumenkast peščeni nasip, ki se je raztegal na desnem bregu reke. Nasprotniki gredo naravnost k temu nasipu.

"Tam se vstavimo," reče Zagloba.

"Dobro!" odgovore vsi. Zagloba je postajal vedno bolj nemiren; naposled se približa k Volodijevskemu ter zapeta:

"Čuj, Mihael!..." "A kaj?"

"Za Boga, Mihael, potrdi se! V tvojih rokah je sedaj osoda Skretuskega, prostost knežinjce in celo tvoje in moje življenje. Bog čuvaj, da bi te ne ubil. Kaj hočem jaz početi s tem hrustom?"

"Čemu ste ga izivali?" "Ušla mi je beseda. Zanašal sem se na te, gospod Mihael. Pa star sem že in naduha me muč. Ta gladkoličnej pa zna skakati, kakor kozel."

"Potrudil se bom!" reče vitez. "Bog ti pomagaj! Pazi, da ne zgubiš česti!" V tem trenutku stopi k njima eden iz Selskih.

"Trdovratna osa je ta vaš Kozak", zasepeta. "Drži se, kakor največji junak... Brž ko ne se je morala njegova mati zagledati v kakega plemiča, ko je bila noseča."

"Ej," reče Zagloba; "poprej se je kak plemič zagledal v njegovo mater."

"Tudi meni se tako zdi," reče Volodijevski. "Vsaki na svoje mesto!" zakriči Bohun. Obstanejo. Volodijevski in Bohun drug drugemu nasproti, priče pa okrog nju.

Volodijevski, ki je bil veččak v takih stvarih, dasi še mlad, potipa z ного pesek, ali je dovolj trd; na to se ozre okrog, da vidi, če so tla povsod enako ravna.

Bilo je videti, da se ni nepremišljeno lotil svojega posla. Saj je vendar imel opraviti z najslavnejšim vitezom Ukrajine, o katerem je narod prepeval pesmi, čegar ime je bilo znano po vsej Rusiji, tje kaj do Krima. Gospod Volodijevski je mnogo pričakoval od tega dvoboja; ali slavno smrt, ali nič manj slavno zmago; tu ni zameril ničesar, da bi se pokazal vreden takega nasprotnika. Na njegovem licu si opazil resnobo. Ko gospod Zagloba to opazi, se kar prestraši. Mejt pa je Volodijevski, ogledavši tla, začel slačiti jopič.

"Hladno je," reče, "toda razgrejeva se..." Bohun je posmelnal njegov zgled in oha sta začela odkladati vrhovno obleko, da sta imela na posled samo srajce in breguške še na sebi. Nazadnje si zavijata še rokava na desni roki.